

ЗВІТ
про результати проходження виробничої педагогічної
практики з української мови та літератури,
виробничої педагогічної практики з української мови і літератури,
англійської мови у ЗЗСО
студентів 4 курсу факультету іноземної та слов'янської філології
спеціальності 014 Середня освіта (Українська мова і література)
в 2024-2025 н.р.

Невід'ємною складовою професійної підготовки майбутніх вчителів-словесників є педагогічна практика, що передбачена стандартом вищої освіти. Вона є завершальним етапом вивчення методичних курсів і має на меті формування інтегральної, загальних та професійних (фахових) компетентностей майбутнього учителя-словесника, набуття програмних результатів навчання, виховання потреби систематично поновлювати знання, вести наукові дослідження та творчо застосовувати їх у практичній роботі. Під час практики студенти цілком самостійно виконують обов'язки вчителя української мови та літератури, англійської мови, класного керівника, виконують завдання з педагогіки та психології, що підвищує їх відповідальність за педпрактику.

Виробнича педагогічна практика з української мови і літератури для студентів 4 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти ОПП 014 Середня освіта (Українська мова і література) розпочалася 3 лютого і тривала до 28 березня 2025 року (8 тижнів).

Виробнича педагогічна практика з української мови і літератури та англійської мови у ЗЗСО для студентів ОПП 014 Середня освіта (Українська мова і література. Англійська мова) розпочалася 3 лютого і тривала до 11 квітня 2025 року (10 тижнів).

Метою виробничої педагогічної практики з української мови і літератури та англійської мови у ЗЗСО є набуття програмних результатів навчання, оволодіння сучасними методами і формами організації навчально-виховного процесу у ЗЗСО, формування загальних та професійних (фахових) компетентностей майбутнього вчителя української мови і літератури та англійської мови, необхідних для реалізації навчально-виховного процесу з української мови і літератури та англійської мови в ЗЗСО на засадах академічної доброчесності, а також набуття первинних навичок професійної діяльності та вироблення умінь самостійно вирішувати типові професійні завдання, застосовувати та здійснювати трудові функції, визначені Професійним стандартом «Вчитель закладу загальної середньої освіти» (2024 р.), і продукувати нові знання для вирішення проблемних педагогічних завдань в галузі навчання української мови і літератури та англійської мови на базовому (другому) рівні повної загальної середньої освіти.

Виробнича педагогічна практика забезпечує формування інтегральної, загальних та професійних (фахових) компетентностей майбутнього вчителя української мови і літератури та вчителя англійської мови, які прописані у

робочих програмах практики.

Кафедра української мови і літератури заздалегідь визначила місце проведення педагогічної практики. При розподілі студентів на практику визначається не лише школа, клас, у якому студенти будуть проходити педпрактику, але й береться до уваги бажання студента, враховуючи потреби і можливості школи, а також і те, що до класу прикріплюється тільки один студент. Студенти розподілені в навчальні заклади відповідно до навчального навантаження викладачів кафедри української мови і літератури. За кожним зі студентів закріплено методистів з фаху, які консультуватимуть студентів, контролюватимуть їхню роботу та надаватимуть відповідну допомогу.

Базами виробничої педагогічної практики визначено: Білопільський ліцей №2 імені С.М. Гордієнка Білопільської міської ради Сумської області; Коровинський заклад загальної середньої освіти Коровинської сільської ради Роменського району Сумської області; Буринський міський ліцей №1 імені В.М. Кравченка Буринської міської ради Сумської області; Садівський ліцей Садівської сільської ради Сумського району Сумської області; Гімназія «Київська Русь» Дарницького району м. Києва; Верхньосироватський ліцей Верхньосироватської сільської ради Сумського району Сумської області; Угроїдський ліцей Краснопільської селищної ради Угроїдський ліцей Краснопільської селищної ради; Великобобрицький ліцей Верхньосироватської сільської ради Сумського району Сумської області; Сумський заклад загальної середньої освіти I-III ступенів № 2 Сумської міської ради; Коломийський ліцей «Коломийська гімназія імені Михайла Грушевського» Коломийської міської ради Івано-Франківської області; Роменський ліцей № 2 ім. акад. А.Ф.Йоффе Роменської міської ради Сумської області; Комунальний заклад Березівської сільської ради «Шевченківський навчально-виховний комплекс: загальноосвітня школа I-III ступенів, дошкільний навчальний заклад “Сунічка”»; Стецьківський заклад загальної середньої освіти Сумської міської ради; Сумська спеціалізована школа I-III ступенів № 25, м. Суми Сумської області; Пустовійтівський заклад загальної середньої освіти I-III ступенів імені Петра Івановича Калнишевського Роменської міської ради Сумської області.

Зауважимо, що у зв'язку з дією воєнного стану школи працюються у різних форматах навчання: дистанційний, очний або змішаний. Педагогічні колективи зустріли студентів-практикантів доброзичливо, рекомендували найкращі класи, дали поради щодо особливостей шкільного устрою в умовах воєнного стану, висвітлили основні напрями педагогічної роботи вчителів української мови й літератури, які мають великий педагогічний стаж, високу фахову та методичну підготовку. Учителями-предметниками шкіл та представниками адміністрацій належним чином надавалася методична допомога, а також консультації, поради.

На освітній платформі Мудл створено курс «Виробнича педагогічна практика» (2024-2025 н.р.), в якому подано програму практики, основні нормативні документи, зразки звітної документації, поради студентам-

практикантам тощо.

31 січня 2025 року відбулася настановча конференція у режимі Zoom-конференції, на якій обговорили зміст практики, вимоги до студентів-практикантів, завдання та методичні рекомендації викладачів-методистів кафедр української мови і літератури, педагогіки та психології. Методичне керівництво практикою здійснюють: керівник практики, методисти з фаху, методисти з педагогіки та психології. Методистами з української мови і літератури призначені доценти В.Герман, Н.Громова, Н.Кириленко, О.Кумеда, Н.Кириленко; методистом з англійської мови – Н.Шевцова; методистом з педагогіки – І. Проценко; методистами з психології – С.Пухно, А. Вертель.

Належним чином пройшла практику більша частина студентів. Адміністрація та вчителі шкіл відзначають сумлінність, дисциплінованість, підготовленість студентів-філологів. Старанністю, добросовісним ставленням до своїх обов'язків виділились *Маценко Світлана, Прокопенко Марія, Єфремова Карина, Шевченко Валерія, Барш Катерина, Котельницька Євгенія*.

У перші дні практики здійснено знайомство з адміністрацією та педагогічним колективом школи, вивчено нормативно-методичні документи, календарно-тематичні плани з української та англійської мов, української літератури, складено індивідуальний план практики. Вивчено особливості класного колективу та навчального середовища 6 класу. Проведено спостереження за уроками, виявлено особливості організації навчання в умовах воєнного стану.

На основному етапі велася навчально-виховна та науково-дослідницька робота у відповідності до індивідуального плану практиканта: відвідувалися та проводилися уроки української мови, української літератури, іноземної мови, позакласні заходи та велася профорієнтаційна робота (за власною ініціативою студентів).

На завершальному етапі підготували та здали звітну документацію. У звітній документації студенти представили розгорнуті плани- конспекти усіх проведених уроків іноземною мовою у кількості не менше 8 та записи усіх відвіданих ними уроків, проведених вчителем та практикантами. Якість складених студентами планів-конспектів і проведених ними уроків оцінена вчителем та методистом переважно на «відмінно» та «добре». Студенти брали участь в аналізі проведених ними та відвіданих ними уроків, кількість відвіданих уроків іноземної мови, проведених вчителем – не менше одного, кількість відвіданих уроків іноземної мови, проведених практикантами – не менше одного. Студенти провели науково-дослідницьку роботу методичного напрямку в повному обсязі у відповідності до досліджуваної проблеми за своїм вибором.

Студенти-практиканти оволоділи конструктивно-планувальними, комунікативно-навчаючими, організаційними та дослідницькими вміннями на достатньому рівні.

Упродовж практики студенти ділилися враженнями про перебіг

практики у соціальних мережах.

Аналіз звітної документації дозволяє зробити висновок, що структура уроків більшості студентів включає всі необхідні елементи, інформаційно-методичну картку їх уроків складають тема, мета, тип уроку, методи навчання, форми роботи, забезпечення тощо. Матеріали оригінальні, з творчим підходом, відчувається зацікавленість справою. До більшості уроків студенти-практиканти подають мультимедійну презентацію, що викликає інтерес та заохочення в учнів на уроці. Розлогі та самостійні звіти знаходимо у звітній документації більшості студентів.

До Міжнародного дня рідної мови кафедрою української мови і літератури був організований і проведений науково-популярний профорієнтаційний семінар «Українська мова в інформаційному просторі» за участю студентів-практикантів, здобувачів ЗЗСО, керівників і методистів практики.

24 лютого відбулося засідання студентського наукового гуртка «Інноваційні підходи до навчання української мови в НУШ» (керівник – доц. Громова Н.В.), присвячене актуальним питанням методики викладання мов у 5-8 класах Нової української школи.

Студенти активно обговорювали перебіг педагогічної практики, ділилися досвідом впровадження сучасних підходів до навчання української мови, літератури та англійської мови. Особливу увагу приділили використанню інтерактивних методів, цифрових інструментів та міжпредметних зв'язків для підвищення мотивації учнів і розвитку їхніх комунікативних навичок.

У більшості студентів сформовані уміння застосовувати методи й прийоми залежно від вікових особливостей та розумових здібностей учнів, змісту навчального матеріалу. Як зазначають студенти у своїх звітах, найцікавішими для учнів виявилися творчі завдання з використанням інноваційних технологій – метод кейсу, «Мозковий штурм», метод ажурної пилки, «Залиште за мною останнє слово», «Снігова лавина», «Асоціативний кущ», «Мікрофон», усне мовлення з художнім домислом, написання синквейнів, колективне створення «дерева знань».

Оскільки світ модернізується дуже швидко, то і вчителі мають володіти сучасними технологіями навчання. Саме цю проблему було порушено 03.04.2025 у межах методичного засідання на тему «Дієві інструменти сучасного вчителя-словесника» на кафедрі української мови і літератури СумДПУ імені А.С. Макаренка. Майбутні педагоги поділилися реальними кейсами застосування ігрових методів, інтегрованих уроків та онлайн-платформ у навчальному процесі.

Зокрема, Катерина Бариш поділилася методами емоційного налаштування учнів серед яких активності «Оберіть парасольку», вправа «Я», «Передбачення на урок», «Долонька бажань» тощо.

Євгенія Котельницька зауважила, що інтерактивні інструменти перетворюють вивчення української мови та літератури на гру, що мотивує дітей до навчання; мотиваційні побажання створюють позитивну атмосферу

на уроці; рефлексія дозволяє учням краще усвідомлювати свої знання та настрій після уроку.

Валерія Шевченко зацентрувала увагу на прийомах «Незакінченого речення», «Так чи ні», рефлексії «Світло ліхтаря» тощо.

Карина Єфремова наголосила на позитивних і негативних аспектах використання ресурсу «WordWall». Студентка пояснила, що ресурс дозволяє створювати інтерактивні завдання та ігри, які залучають увагу учнів та роблять навчання більш цікавим і змістовним. У той час як деякі функції та можливості доступні лише на платних тарифах, що може обмежувати безкоштовний доступ вчителів до повного спектра інструментів (але ціна помірною).

Карчова Поліна розповіла про дієві прийоми «Продовж речення», «Фраза дня», «Колесо фортуни», «Відкрий коробку», «Схема» тощо.

Марія Прокопенко пояснила важливість емоційного тону й психологічного комфорту. Виокремила вправу «Мої емоції і бажання зараз», метод-гру «Коло налаштування», вправу «Квітка настрою» тощо. Студентка-практикантка наголосила, що ігрові методи значно підвищують залученість учнів і роблять урок цікавим.

Маценко Світлана розповіла про можливості використання дошки «Padlet» на уроках мовно-літературної освітньої галузі. Студентка пояснила, що на уроках української мови дошку «Padlet» можна використовувати для класифікації мовного матеріалу, проведення вправ, ігор, обговорень та презентацій. Наприклад, під час вивчення морфології учні можуть працювати з дошкою типу «Полиця», розподіляючи приклади слів за частинами мови та супроводжуючи їх коротким морфологічним аналізом. Завдяки типу дошки «Стіна» або «Сітка» учитель може організувати завдання на розпізнавання частин мови в реченнях, проводити морфологічний розбір, а також створювати колективні вправи, де учні доповнюють або перевіряють відповіді один одного.

Відрядно, що студенти, проаналізувавши практику, можуть констатувати про свою еволюцію від пробних уроків адаптаційного періоду до відкритих занять, на яких демонстрували витримку, педагогічний такт, уміння методично правильно виробляти в учнів навички працювати з текстом художнього твору. Більшість студентів змогли завоювати авторитет та прихильність учнів, їхня практика відзначається творчим пошуком, умінням зацікавити предметом, прагненням використовувати інноваційні технології тощо.

22.04.2025 у межах звітної конференції студентів-практикантів 4 курсу відбувся регіональний науково-методичний семінар "НУШ в дії: особливості навчання і виховання в умовах війни".

Під час заходу практиканти поділилися власним педагогічним досвідом, продемонстрували методичні знахідки, презентували фрагменти відкритих уроків та виховних заходів, а також розповіли про труднощі, з якими стикалися, та шляхи їх подолання.

Керівники практики та методисти-наставники високо оцінили рівень

підготовки студентів, їх педагогічну майстерність, уміння встановлювати контакт з учнями та творчо підходити до навчання.

У своїх відгуках студенти зазначили, що практика стала для них не лише професійним випробуванням, а й джерелом натхнення, впевненості у вибраній професії та нових знань:

Валерія Шевченко: «Практика – це ніжна струна в душі, що озивається, коли бачиш усмішки дітей і відчуваєш, як твої слова проростають у їхніх серцях».

Катерина Бариш: «У школу я прийшла – ще не вчитель,
Та з перших днів з'явилося відчуття:
Що це – мій шлях і покликання мій,
Де серце віддаєш без вороття.
Дитячі очі, щирі і допитливі,
Уроки, виклик, радість і мета –
Я зрозуміла, що професія ця світла.
Для мене – справжня, рідна і свята».

Світлана Маценко: «Виробнича педагогічна практика стала для мене надзвичайно важливим етапом професійного становлення. Вона надала можливість не лише закріпити теоретичні знання, здобуті під час навчання, а й відчути себе справжнім учителем, відповідальним за навчальний процес й атмосферу в класі».

Поліна Півень: «Практика – мов ранок у школі: шум, гамір, дитячі голоси, а між ними – ти, молодий учитель, що лише вчишся слухати, чути і бути прикладом».

Марія Прокопенко: «Практика стала не лише навчальним етапом, а й джерелом натхнення, утвердження у виборі професії та переконанням у важливості постійного саморозвитку. Я навчилася бути більш гнучкою, уважною, відповідальною та чуйною. 10 тижнів залишили по собі не лише спогади, а й глибоке внутрішнє переконання: зростання ніколи не зупиняється, а справжній професіонал завжди прагне стати кращим, ніж був учора».

Євгенія Котельницька: «Педагогічна практика – це не просто досвід, це перший дотик до справжнього покликання. Це коли очі дітей довірливо дивляться на тебе, а кожен твій урок стає для них вікном у новий світ. Тут народжується любов до професії, яка надихає, формує і дає сенс кожному дню».

Софія Остапенко: «Педагогічна практика – це як перший політ: трохи страшно, але без цього не навчишся летіти».

Дар'я Снагощенко: «Практика закріпила навички індивідуального підходу, педагогічної гнучкості та оперативного вирішення навчальних ситуацій».

Юлія Цупро: «Кожен урок, проведений під час практики, – це шанс на

самовдосконалення і відкриття нових горизонтів у педагогічній діяльності».

Ілля Хмелевський: «Педагогічна практика стала для мене дуже цінним і важливим досвідом. Спочатку було трохи страшно, адже я розумів, що тепер не просто спостерігаю, а беру участь у навчальному процесі. Але з часом з'явилася впевненість і розуміння того, як краще знаходити підхід до дітей. Особливо відчувалося, що діти зараз дуже потребують підтримки та розуміння. Через непросту ситуацію в країні багато з них емоційно вразливі, іноді тривожні або замкнені. Тому я намагався бути не просто «викладачем», а другом, якому можна довіритися. Колектив школи прийняв мене дуже тепло, і це допомогло швидше адаптуватися. Я вдячний своїм наставникам за поради та підтримку. Завдяки цій практиці я ще більше переконався, що учителювання – це саме те, чим я хочу займатися, незважаючи на всі труднощі».

Розлогі доповіді, мультимедійні презентації, відеорепортажі з виробничих баз практики, фотоматеріали додали особливого колориту звітній конференції та засвідчили творчий підхід філологів до проведення такого типу заходів.

Враховуючи багатогранність виробничої практики, вважаємо, що педагогічна практика з української мови та літератури була проведена на належному організаційному та високому науково-методичному рівнях, мала вирішальний вплив і пріоритетне значення на подальше зростання студента-філолога, на його професійне становлення. І свідченням цього можуть слугувати слова **Карини Єфремової**, яка, підбиваючи підсумки практики, відверто зазначила: *«Цей досвід навчив мене бачити у звичайному – велике: у дитячій усмішці – щастя, у запитанні – пошук, у тиші – довіру»*.

Звітна конференція стала підсумком важливого етапу професійного становлення майбутніх учителів і вкотре довела, що шлях до майстерності лежить через практичний досвід, натхнення і любов до своєї справи.

Зведена таблиця результатів практики:

Група	Кількість студентів	«А»	«В»	«С»	«Д»	«Е»	«FX»	Успішність	Якість
241	5	3		1	1			100%	100%

Зведена таблиця результатів практики:

Група	Кількість студентів	«А»	«В»	«С»	«Д»	«Е»	«FX»	Успішність	Якість
242	12	4	3	3	2			100%	100%

Відповідальний методист
з педагогічної практики

доц. Н.В. Громова